

חינוך לחיים

פרשת בלק

'ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה את שכנתו על עכו"ם רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר עולם' (רש"י)

ונשאלת השאלה אם באמת יש להם פתחון פה לטעון שאילו היה להם נביאים היו חוזרים למוטב, אז מה התשובה בזה שהעמידו להם את בלעם, הרי הוא היה איש רע ובעל מידות רעות, אם כן העמדת נביא מושחת במידות ופורץ גדרי עולם רק מחזקת את פתחון הפה שלהם??

אלא יש כאן יסוד חשוב, כוונת חז"ל דבריהם היתה לגלות לנו את טעות הגויים בהשקפתם על כח החכמה האנושית, ואי הבנתם במהות התורה וסגולותיה. אומות העולם לא הכירו מעולם בכח המיוחד של התורה והמצוות להשפיע על נפש האדם, לשפר את מידותיו ולעדן את לבו ונשמתו. הם ראו בתורה ספר חוקים הכופה את האזרח להתנהג על פיו. לדעתם הדרך היחידה לבוא לידי שלמות הנפש ושיפור המידות, היא רק על ידי לימוד חכמות ורכישת השכלה. סוברים הם שאם אומה מסויימת נמצאת בשפל המדרגה הרוחנית, נובע הדבר אך ורק מהעדר חכמים גדולים שישמשו מורי דרך לעם.

הקב"ה צופה כל הדורות מראש ידע כי לעתיד לבוא יודו כל העמים בעליונותו הרוחנית של עם ישראל, הם יבינו שהוא נתייחד בהיותו 'ממלכת כהנים וגוי קדוש', אך את הסיבה ליחוד זה לא יתלו בסגולתה המופלאה של התורה, כי אם בזה שנתנו להם אנשים חכמים ונביאים שהאצילו עליהם מגודל רוחם והדריכו אותם בדרך הישרה. וממילא יהא להם פתחון פה 'אתה רחקתנו'. לפיכך נתן להם הקב"ה חכם ונביא כמשה רבינו- את בלעם. ובאמת בתחילת ברייתם היו שניהם שווים בטבעם ובמדרגתם הרוחנית, כפי שאומרים חז"ל 'ולא קם נביא בישראל כמשה – אבל באומות העולם קם ומיהו – בלעם'.

אבל ברבות הימים נפרדו דרכם והפער בין מדרגותיהם הלך וגדל. משה עלה ונתעלה עד שהקב"ה מעיד עליו 'בכל ביתי נאמן הוא' ועל שלמות מידותיו 'והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה', אך בו בזמן שרבן של ישראל עלה ממדרגה למדרגה, היה רבן של אומות העולם יורד ושוקע בתהום התאוה והחמדה, הגאווה והכבוד, עד שירד לשפל המדרגה הרוחנית ונעשה בלעם הרשע.

ולמה?? כי משה נתגדל על תורת ה' המחייבת את האדם בכל מיני סייגים, חובות וגדרים. תורה זו אינה אידיאה סתמית גרידא, כי אם דרך לעבודה מעשית, סולם של עליות המעדן את נפש האדם ומעלה אותה עד לדרגת 'איש אלוקים'. אדם כזה מקדש את כל תחומי החיים בעולם הזה ואינו להוט כלל אחרי תאוות העולם ותענוגיו.

בלעם התגדל ונתחנך על פי החכמה והשכליות האנושית, בלי תורה!! לכן סופו שנעשה רשע בעל מידות רעות, כי אין לחכמה שום השפעה על יצרו הרע ואינה מקנה לו את הכח להתגבר על יצריו ולהמנע מלעשות כל מה שלבו חפץ. כפי שידוע הסיפור על אותו פילוסוף ידוע מאומות העולם שנכשל במעשה זימה, כאשר נשאל היתכן שאדם כמוהו ילכד במצודת התאוה הרעה, השיב ואמר: בשעה שעשיתי לא הייתי חכם פילוסוף'

כוחות האדם ויצריו הינם בלתי מרוסנים מטבעם, ורק התורה מדריכה את האדם ומחנכתו למשול ברוחו ולכבוש את יצרו. זאת ביקש הקב"ה להראות לאומות העולם. להוכיח להם עד כמה גדולה היא טעותם. ולהשתיק פתחון פה שלהם. נתן להם הזדמנות להתבונן בסופו של חכם שנתגדל על ברכי החכמה והשכל, לאמור: ראו כמה הוא יורד פלאים ושוקע בתהומות הרשע. אם אין בו תורה – אין חוכמתו ושכלו מסוגלים לרסן את יצריו, אדרבה, התאוה סוחפת את השכל כדי לסייע ולשרת אותה.

רק מי שנתחנך על פי התורה יודע שאין לסמוך על עצמו ועל מעלתו. אדרבה היצר מתחדש ומתגבר בכל יום ואורב לאדם בכל צעד. זוהי מלחמה מתמדת ואיש אינו מחוסן נגדה, רק התורה יכולה להשפיע על התפתחות נפש האדם והטבת מידותיו. אמיתות דרך זו חוזרת ומתאשרת בכל דור ודור, לרבות בדורנו אנו!!!

וכבר אמרו חז"ל 'אמר לך אדם חכמה בגויים תאמין, תורה בגויים אל תאמין'

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com